

Χρῆσις.

Ἴνα φθάσωμεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Καλάμας ποῦ θὰ προσεγγίσωμεν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου ; Εἰς ποῖον νομὸν εὐρίσκεται ἡ Κόρινθος ; Εἰς ποῖον δὲ αἱ Πάτραι ; εἰς ποῖον τὸ Κατάκωλον ; Ποίους κόλπους θὰ διέλθωμεν ; Σιδηροδρομικῶς δὲ διὰ ποίων κυριωτέρων σταθμῶν θὰ διέλθωμεν ; [Λεγουσιν οἱ μαθηταὶ πάντας τοὺς κυριωτέρους σταθμούς μέχρι Καλαμῶν, ἐρωτώμενοι περὶ τῶν κυριωτέρων εἰς ποίους νομούς εὐρίσκονται.] Εἰς ποῖον νομὸν εὐρίσκεται τὸ Αἴγιον ; κλ.

Μετὰ τὰ νοητὰ ταῦτα ταξείδια ἀνατίθεται ἐν τέλει καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ λευκώματος κατ' οἶκον σχεδιαγραφίσις τοῦ σχήματος τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας μετὰ τῶν ὁρέων, ποταμῶν, πόλεων κλ.

Ἐν Ἀθήναις.

Ἰωάννης Ραϊμόνδος

δημοδιδάσκαλος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ἐκθεσίς περὶ τοῦ τρόπου τῆς ὑποδειγματικῆς διδασκαλίας περὶ Ρήγα τοῦ Φεραίου.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς περὶ Ρήγα τοῦ Φεραίου διδασκαλίας μου ἔθεσα τὸν σκοπὸν «Σήμερον, παιδιὰ μου θὰ σᾶς διηγηθῶ περὶ τοῦ ἐνδόξου προγόνου ἡμῶν Ρήγα τοῦ Φεραίου», φροντίσας, ὅπως οὗτος εἶνε σύντομος, σαφὴς καὶ ἐκφερόμενος διὰ λέξεων, αἰτινες εἶνε ἀπῆχης τοῦ διδαχθησομένου θέματος. Τὴν πρόταξιν τοῦ σκοποῦ ἐθεώρησα ἀπαραίτητον, ἵνα δι' αὐτοῦ συγκεντρώσω καὶ μεταφέρω τὴν πνευματικὴν δύναμιν τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸν κύκλον τῶν παραστάσεων καὶ νοημάτων τοῦ μέλλοντος ἀμέσως μετ' ὀλίγον νὰ διδαχθῇ, διεγειρομένου οὕτω τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ μαθητοῦ ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ προκείμενον καὶ μὴ κυμαινόμενον εἰς τὰς κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἀναλύσεως προκαλουμένας σχετικὰς τῷ νέῳ παραστάσεις τῆς συνειδήσεώς του, μὴ ἐννοοῦντος διατὶ ποιοῦμαι λόγον ὅτε μὲν περὶ Βελεστίνου, ὅτε δὲ περὶ Βλαχίας, ὅτε δὲ περὶ Ναπολέοντος κ.λ.π.

Μετὰ τὸν σκοπὸν ἔθεσα τὴν ἀνάλυσιν ἢ προπαρασκευήν, ἵνα ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ τῆς διδασκαλίας κατὰ τοὺς ψυχολογικοὺς λόγους

φέρω εἰς τὴν συνειδήσιν τοῦ μαθητοῦ ἐκείνους τοὺς κύκλους τῶν ἐν λανθανούσῃ καταστάσει εὐρισκομένων παραστάσεων, ὅτινες ἔχουσι σχεῖν πρὸς τὸ μέλλον νὰ διδαχθῇ μάθημα καὶ ὅτινες ὁκ εἶνε τὰ κέντρα, οἱ ἥλοι εἰς οὓς ἡ διδασκαλία ὁκ προσάψῃ τὴν ὕλην αὐτῆς, διότι, ἐὰν μηδὲν ἐκ τῶν ἔσωθεν προσέλθῃ εἰς ὑπάντησιν τοῦ νέου, τότε τοῦτο μένει ξενόν, τὸ δὲ πνεῦμα ἀποκρούει αὐτό· ἕκαστος δὲ ἐκ τῶν παλαιῶν κύκλων ἔλκων πρὸς ἑαυτὸν τὰς νέας συγγενεῖς παραστάσεις, συγχωνεύεται μετ' αὐτῶν μετὰ τινὰς τροποποιήσεις τῶν μὲν ὑπὸ τῶν δὲ καὶ οὕτω συντελεῖται ἡ ἀφομοίωσις ἤτοι ἡ οἰκειοποίησις τῆς νεωτέρας παραστάσεως ὑπὸ τινος ἀρχαιοτέρας, ἔστιν ὅτε καὶ τανάπαλιν. Διὰ τοιαύτης δὲ ψυχολογικῆς ἐργασίας προκαλεῖται ἡ ἐκούσιος προσοχὴ τοῦ μαθητοῦ ἀνευ τῆς ὁποίας δὲν εἶνε δυνατόν νὰ κατανοηθῇ τὸ νέον μάθημα.

Μετὰ ταῦτα ὁρμώμενος ἐκ τῆς ἐμπειρίας τοῦ μαθητοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὸ στάδιον τῆς προσφοράς τοῦ νέου μαθήματος· κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο οἱ κύκλοι τῶν παραστάσεων, τοὺς ὁποίους ἐφρόντισα καταλλήλως διὰ τοῦ προηγουμένου σταδίου νὰ προπαρασκευάσω, εἰσὶν ἤδη ἔτοιμοι νὰ προσλαμβάνωσι καὶ ἀφομοιωθῶσι εἰς ἑαυτοὺς πᾶν τὸ νέον, εἰς ὃ ἡ ὁδὸς εἶναι λεῖα καὶ ἑυαλή. Οὕτω δὲ διὰ τῶν σταδίων τῆς προπαρασκευῆς καὶ τῆς προσφοράς τοῦ νέου συντελεῖται ἡ ἀφομοίωσις. Ἐνταῦθα θεωρήσας τὴν ὕλην τοῦ νέου μαθήματος πολλήν, διήρσα ταύτην εἰς δύο τμήματα, καὶ ἐφρόντισα διὰ ἐπαναληπτικῶν ἐρωτήσεων ἐν ἑκατέρῳ τούτων, ὅπως ἐντυπωθῶσι καὶ συγχωνευθῶσι καλῶς αἱ παραστάσεις ἐν τῇ συνειδήσει τῶν μαθητῶν, διότι ὡς γνωρίζομεν ἡ ἐπανάληψις εἶνε μῆτηρ τῶν ἐπιστημῶν.

Μετὰ τὴν προσφορὰν τοῦ νέου μαθήματος ἔταξα τὸ στάδιον τῆς ἐξεργασίας καὶ κατ' αὐτὸ ἐφρόντισα, ὅπως διὰ καταλλήλων ἐρωτήσεων αἱ σχηματισθεῖσαι παραστάσεις καὶ παραστατικαὶ σειραὶ, συνδεθῶσι, συγκριθῶσι καὶ συγχωνευθῶσι τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλας, τὸ δὲ πρὸς ἄλλας ἀρχαιοτέρας, (ἐν ἀνάγκῃ δὲ) καὶ πρὸς τὰς νεωστὶ σχηματισθεῖσας παραστάσεις ἐν τῇ συνειδήσει καὶ εἰσαχθῇ οὕτω ἐνότῃς εἰς τὸν κύκλον τῶν νοημάτων, ἀποχωρισθῇ δὲ ἐν τῷ ἐπομένῳ σταδίῳ τὸ οὐσιῶδες, ἤτοι τὸ καθ' ὅλου ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστα, τὸ γενικὸν καὶ ἀφηρημένον ἀπὸ τὰ μερικὰ καὶ συγκεκριμένα.

Μετὰ δὲ τὴν ἐξεργασίαν ταύτην ἔταξα τὸ στάδιον τοῦ συστήματος ἢ καρποῦ καὶ κατ' αὐτὸ τὰ περίσματα, ἅτινα ἐκ τῆς κατὰ τὸ προηγουμένον στάδιον συγκρίσεως τῶν παραστάσεων ἐπήγασαν καὶ ἅτινα ἐμφανίζονται ἤδη μόνων ἐν τῇ συνειδήσει ὡς ὀλικαὶ παραστάσεις ἀνεξάρτητοι τῶν ἐπὶ μέρους τοιούτων, φροντίζω νὰ ἐπαναληφθῶσι καὶ μονιμοποιηθῶσι, γινόμενα πλέον ἀναπαλλοτρίωτον κτῆμα τοῦ μαθητοῦ.

Ἐν τέλει δὲ ἔθεσα τὸ στάδιον τῆς ἰσαρμογῆς, ἐπιδιώκων ἐν

τούτω, ὅπως μετὰ τῶν οὕτω προσπορισθεισῶν γνώσεων, παράσχω τοῖς μαθηταῖς καὶ τὴν πεποίθησιν τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν τ. ἔ. ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἱ μαθηταὶ νὰ μιμηθῶσιν, υἱοθετήσωσι καὶ ἐγκολποθῶσι τὰς προρρηθείσας (ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ προηγουμένου σταδίου) ἀρετὰς τοῦ Ρήγα καὶ φανῶσιν ἐν δεδομένῃ περιστάσει ἀντάξιοι ἐκείνου.

Ἵποδειγματικὴ διδασκαλία

Περὶ Ρήγα τοῦ Φεραίου ἐν τῇ Δ'. τάξει.

Σκοπός.— Σήμερον, παιδιὰ μου, θὰ σὰς διηγηθῶ περὶ τοῦ ἐνδόξου προγόνουμας Ρήγα τοῦ Φεραίου.

Στάδιον Ιον. Ἀνάλυσις.

Εἶπατέ μοι τί εἶνε τὸ Βελεστῖνον ; Εἰς ποῖον νομὸν ἀνήκει ; Πῶς ὠνομάζετο κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ; Τί εἶνε τὸ Πήλιον ; Ποῖα χωρία κεῖνται ἐπ' αὐτοῦ ; Μεταξὺ λοιπὸν τῶν πολλῶν ἄλλων χωρίων τοῦ Πηλίου κεῖνται καὶ ἡ Ζαγορὰ καὶ ὁ Κισσός. Ποίαν με. γάλην πόλιν τῆς Τουρκίας γνωρίζετε καὶ τὴν ὅποιαν ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀνακτήσωμεν. Ποῖοι κατεῖχον πρότερον τὴν Κωνσταντινούπολιν ; Τίς γνωρίζει νὰ μὰς εἴπῃ τί εἶνε ἡ Βλαχία καὶ τί τὸ Βουκορέστιον ; Καταδεικνύονται ἐπὶ τοῦ χάρτου ἅπασαι αἱ ἀνωτέρω πόλεις. Εἰς ποῖαν πόλιν ξένου κράτους οἱ ὁμογενεῖς κατήρτισαν μικρὸν στολίσκον, τὸν ὅποιον παρέλαβεν ὁ Λάμπρος Κατσώνης καὶ διὰ τοῦ ὁποίου πολ. λάκις κατετρόπωσε τοὺς Τουρκικοὺς στόλους ; Πῶς ὠνομάζεται ἡ χώρα εἰς τὴν ὅποιαν ἀνήκει ἡ Τεργέστη ; Ποῖα εἶνε ἡ πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας ; Τί εἶνε ἡ Βενετία ; Τί τὸ Βελιγράδιον ; Τί ὁ Δούναβις ; Κατάδειξις ἐπὶ τοῦ χάρτου τῆς Σερβίας, τοῦ Βελιγραδίου τοῦ Δουναβέως τῆς Αὐστρίας, Βιέννης Τεργέστης καὶ ἄλλων τῶν κρα. τιδίων τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Ὅλα τὰ ἀνωτέρω κερατίδια τῆς Ἑλλ. χερσονήσου ἄλλοτε ἦσαν ὑπόδουλα εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ διω. ρίζοντο ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ὡς ἡγεμόνες αὐτῶν Ἕλληνες ἐπιφανεῖς, γνωρίζοντες δηλαδὴ γράμματα πολλὰ, γλώσσας ξένας καὶ ἠξεύροντες νὰ διοικῶσι καλῶς. Προσέφερον δὲ πολλὰς καὶ μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸ ὑπόδουλον ἔθνος, ὑπεστήριξαν τούτεστιν τὰ γράμματα, τὸ ἐμπόριον· εἰργάσθησαν μετὰ ζήλου ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ ἔθνους καὶ πολ. λάκις ἔσωσαν τὸ ἔθνος ἀπὸ μεγάλους κινδύνους. Τί γνωρίζετε περὶ Ναπολέοντος ;

Ἐπανάλυψις τοῦ σκοποῦ.

Προσέχετε λοιπὸν νὰ σὰς διηγηθῶ περὶ Ρήγα τοῦ Φεραίου.

Στάδιον 2ον

Προσφορὰ τοῦ νέου ἢ Σύνθεσις.

Ὁ Ρήγας ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1757 εἰς τὴν Θεσσαλικὴν κομόπολιν Βελεστίνον ἢ Φεράς διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθη καὶ Βελεστινλῆς ἢ Φεραῖος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Βελεστίνος ὡς καὶ ἅπανα ἡ Ἑλλάς ἐστίαζεν ὑπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν αἰμοφόρων Τούρκων. Ὁ Ρήγας ἀφοῦ ἔμαθεν ἐν τῇ πατρίδι του τὰ πρῶτα γράμματα, μετέβη ἐκεῖθεν πρὸς ἐξακολουθήσιν τῶν σπουδῶν του εἰς τὸ ἀνώτερον σχολεῖον τῆς Ζαγοράς καὶ μετὰ τινα ἔτη διωρίσθη διδάσκαλος τοῦ Κισσοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπεθύμει νὰ ἐκπαιδευθῇ τελειότερον ἀπῆλθεν εἰς Κων/πολιν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Βουκορέστιον τῆς Βλαχίας, ἔθα ἐξέμαθε καὶ ἄλλας ξένας γλώσσας. Ὁ τότε ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Μαυρογένης ἐκτιμῶν τὴν πολυμαθειαν, τὴν εὐφυίαν καὶ ἄλλα προτερήματα τοῦ Ρήγα προσέλαβεν αὐτὸν ὡς γραμματεῖα του κατὰ τὸ ἔτος 1786.

Ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως καὶ τῶν σπανίων, ὡς προείπομεν, προτερημάτων του δὲν ἤργησεν ὁ Ρήγας νὰ σχετισθῇ μὲ πολλὰ ἐξοχα πρόσωπα ὡς καὶ μὲ τὸν πασάν τοῦ Βιδινίου Πασβάνογλου.

Εἰς τοιαύτην ἐπίζηλον θέσιν κατώρθωσε νὰ φθάσῃ ὁ Ρήγας διὰ τῆς ἱκανότητός του ἀλλ' ἐν τούτοις ἕνας κρυφὸς πόθος ἐθλίβε τὴν ψυχὴν του καὶ τὸν καθίστα δυστυχῆ, δὲν ἠνείχετο νὰ βλέπῃ τὴν πατρίδα του ἑστὴ σκλαβίᾳ, διότι ὦν φύσει φιλελεύθερος, ἐμίσει τὴν δουλείαν καὶ τοὺς τυράννους τῆς ἀγαπητῆς του πατρίδος καὶ πολλάκις, ἐνῶ ἀκόμη ἦτο παῖς, ἔλεγε : Τί ζητοῦσιν ἐδῶ εἰς τὴν πατρίδα μας αὐτοὶ οἱ Βρωμότουρκοι ; δὲν ἠξέουρον ὅτι ὁ ἀνθρωπος ἐπλάσθη, ἕνα ζῆ ἐλεύθερος ; ἄλλοτε πάλιν, ἐνῶ ὡς μαθητῆς μετέβη εἰς Βελεστίνον, ὅπως ἐοράσῃ πλησίον τῆς οἰκογενείας του τὸ Πάσχα τῶν Χριστουγέννων, εἶδε μετ' ἀγανακτήσεως τοὺς συμπατριώτας του νὰ ἀγγαρεύονται ὡς κτήνη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τοσοῦτον ἐκορυφώθη τὸ κατὰ τῶν τυράννων μῖσός του, ὥστε ἐφόρευσε ἕνα ἐκ τῶν Τούρκων, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἀγγαρεύσῃ οὕτω καὶ τὸν Ρήγαν. Ἐνεκα ὄλων αὐτῶν ὠρκίσθη ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἄσπονδον μῖσος καὶ ἐκδίκησιν κατὰ τῶν τυράννων τῆς πατρίδος του.

Καὶ τώρα ἀνεθῶν εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν τοῦ γραμματέως τοῦ ἡγεμόνος, ἀπεφάσισε νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν διακαῆ του πόθον καὶ πραγματο-

ποίησιν τὰ σχέδια, ἅτινα πρὸ πολλοῦ εἶχε συλλάβῃ, πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς φιλατῆς πατρίδος του ἀπὸ τῶν ὀνύχων τῶν ἀπαισιῶν τυράννων καὶ πρὸς τοῦτο ἤρχισε νὰ ἐργάζεται μετὰ πᾶσαν θυσίαν, μετὰ πᾶν μέσον, ὑπερῷ δύνατο νὰ συντελέσῃ πρὸς εὐδωσίαν τοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἀνὴρ μεγαλεπήβουλος, ἐσκέφθη, ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς πατρίδος του δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ γενικῆς ἐξεγέρσεως τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων.

Καὶ ἐν πρώτοις θέλων νὰ φέρῃ ἀντιπερισπασμὸν εἰς τοὺς Τούρκους, πείθει διὰ τῆς εὐγλωττίας του τὸν στενωτάτον φίλον του πασάν τοῦ Βιδινίου Πασθάνογλου νὰ ἐπαναστατήσῃ κατὰ τοῦ Σουλτάνου, μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ρήγας μετέβη εἰς Βιέννην ἐν ἔτει 1796 ὅπου ἦσαν πολλοὶ ὁμογενεῖς καὶ ἐδημοσίευσεν διάφορα βιβλία καὶ μέγαν χάρτην τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου μετὰ πρωτεύουσαν τὴν Κίπριν, θέλων δι' αὐτῶν νὰ διαφωτίσῃ τοὺς Ἕλληνας περὶ τοῦ παρελθόντος μεγαλείου τῆς πατρίδος των. Ἐκεῖθεν ἔγραψε πρὸς τοὺς ἐξοχωτέρους ἀρματωλοὺς καὶ κλέφτας καὶ πρὸς τοὺς ἐπισημοτέρους ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, ἐχόντων ἀφορμὰς κατὰ τοῦ Σουλτάνου, καὶ προέτρεπεν αὐτοὺς εἰς ἐπανάστασιν· συννοήθη δὲ καὶ μετὰ αὐτὸν τὸν Βονοπάρτην Ναπολέοντα στρατηγὸν καὶ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορα τῶν Γάλλων, παρὰ τοῦ ὀποίου ἔλαβεν τὴν ὑπόσχεσιν νὰ τῷ στείλῃ βοήθειαν ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἐπαναστάσεως. Βιργάζετο λοιπὸν μετὰ ζήλου καὶ δραστηριότητος πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ του, ἔχων ὡς συνεργάτας εἰς τὴν πολύμοχθον ταύτην ἐργασίαν νέους τινὰς φιλοπατρίδας καὶ ἐνθουσιώδεις, οἵτινες καὶ χρήματα πολλὰ ἐδαπάνων πρὸς τύπωσιν τῶν βιβλίων του καὶ ἀνελάβανον ἐν πάσῃ μυστικότητι τὴν ἀποστολὴν τούτων πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ μεμνημένους τὰ τῆς ἐπαναστάσεως Ἕλληνας.

Ἐπαναλυπτικαὶ ἐρωτήσεις πρὸς ἐμπέδωσιν τοῦ ἄχρη τοῦδε διδαχθέντος.

Ποῦ ἐγεννήθη ὁ Ρήγας καὶ πότε ; Πῶς ἐλέγετο ἄλλοτε ὁ Βελεστίνης ; Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ρήγα εἰς ποίαν θέσιν εὕρισκετο ἡ πατρίς του ; Ποίαν ἀνάπτυξιν ἔλαβεν ὁ Ρήγας ; Ποίας ἀρετὰς εἶχε ; Ποῖος τὸν προσέλαβεν ὡς γραμματέα του καὶ διὰ τί ; Ποῖα ἦσαν τὰ φρονήματα τοῦ Ρήγα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν τυραννίαν ; Ποῖα ἐπεισόδια γνωρίζετε, ἀποδεικνύοντα τὸ μῖσός του κατὰ τῶν τυράννων τῆς πατρίδος του ; Ποῖον ἦτο τὸ ὄνειρον καὶ ποῖος ὁ πόθος τοῦ Ρήγα ; Τί ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ διακαοῦς του πόθου ; Διὰ τίνος μέσου ἐσκέφθη ν' ἀπελευθερώσῃ τὴν πατρίδα του ; Πῶς εἰργάσθη εἰς τὴν κατήχησιν καὶ προπαρασκευὴν τῶν Ἑλλήνων εἰς Ἐπανάστα-

σιν ; Μὲ πολὺς ἐπισήμους ἄνδρας ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων φίλων τοῦ ἦλθεν εἰς συνεννόησιν πρὸς πραγματοποιήσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ καὶ τέλος ποίους ἄλλους εἶχεν ὡς συνεργάτας εἰς τὴν πολύμοχθον ταύτην ἐργασίαν ; Καὶ τίνας ὑπηρεσίας προσέφερον οἱ νέοι οὗτοι εἰς αὐτόν ;

Συνέχεια προφορᾶς τοῦ νέου.

Τέλος δὲ ἀφοῦ παρεσκευάσθησαν τὰ πάντα καὶ ὑφ' ὄλων ἐκρίθη ὅτι ἐφθασεν ἡ κατάλληλος ὥρα τῆς ἐναρξέως τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Ρήγας ἐκοινοποίησεν ἐπαναστατικὴν προκήρυξιν πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας καλῶν αὐτοὺς ὅπως ἀρπάσωσι τὰ ὄπλα καὶ θραύσωσι τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας· θείων δὲ νὰ ἀνάψῃ στὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνέθεσε καὶ διάφορα ᾄσματα, ἅτινα ἐνθουσιωδῶς ἐψάλλοντο ὑπὸ τῶν ἀπανταχοῦ διεσκορπισμένων Ἑλλήνων. Ἐν δὲ ἐκ τῶν πολλῶν ᾄσμάτων τοῦ εἶνε καὶ τὸ ἑξῆς·

Ὡς πότε παληκάρια νὰ ζῶμεν 'ς τὰ στενά,
μονάχοι σὰν λεοντάρια 'ς ταῖς ράχαις 'ς τὰ βουνά.

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἐνθουσιώδους προκηρύξεώς του, ὁ Ρήγας μετέβη ἐκ Βιέννης εἰς Τεργέστην, ἵνα ἐκεῖθεν μεταβῇ εἰς Βενετίαν πρὸς συνάντησιν τοῦ Ναπολέοντος καὶ κατέβη μετὰ ταῦτα εἰς Πελοπόννησον ἐξ ἧς ἐσκόπει νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἐπανάστασιν. Δυστυχῶς ὅμως ὅτε ἐφθασεν εἰς Τεργέστην ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ συνελήφθη κατόπιν προδοσίας ὑπὸ τῆς φιλοτούρκου Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως ὡς ἀρχηγὸς συναμοτιῶν κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ ἐφυλακίσθη· βραδύτερον δὲ παρεδόθη μὲ τίνας ἄλλους ὁπαδοὺς του εἰς τὸν πασάν τοῦ Βελιγραδίου, ὅστις, ἀφοῦ τοὺς ἐνέκλεισεν εἰς τινὰ σκοτεινὴν φυλακὴν, ἀπίστευτε μὴν νύκτα τοὺς δημίους, ὅπως τοὺς παραλάβουν καὶ τοὺς φονεύσουν· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους παρέλαβον καὶ ἐπνίξαν εἰς τὸν Δούναβιν ποταμὸν, ὅτε δὲ ἦλθον καὶ εἰς τὸ ἰδιαιτέρον δωμάτιον τοῦ Ρήγα, ὅπως τὸν παραλάβωσιν, οὗτος ἐνόησε τὸν σκοπὸν τῶν καὶ διὰ τοῦ γρόνθου τοῦ ἔρριψεν ἕνα ἐξ αὐτῶν κατὰ γῆς νεκρὸν, ἐντρομεὶ τότε οἱ ἄλλοι φωνάζουσιν αἰεὶ τὰ ὄπλα! ὁπότε ἔτρεξαν πολλοὶ ἐκ τῶν Τούρκων καὶ ἐπυροβόλουν κατ' αὐτοῦ. Ἀποθνήσκων οὕτως ἡρωϊκώτατα ὁ Ρήγας. ἀνέκραξεν· «ἔτσι ἀποθνήσκουν τὰ παληκάρια, ἀρκετὸν σπῆρον ἔσπειρα, ὅστις ταχέως θὰ βλαστήσῃ καὶ θὰ καρποφορήσῃ, τὸν δὲ γλυκὺν αὐτοῦ καρπὸν θὰ θερίσῃ τὸ γένος μου». Οὕτω λοιπὸν ἀπέθανεν ὁ ἐνδοξὸς οὗτος ἀνὴρ. Ἡ πατρίς ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτὸν τῷ ἔστησεν ἐν Ἀθήναις πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου τὸν ἀνδριάντα του.

**Ἐπαναληπτικαὶ ἐρωτήσεις πρὸς ἐμπέδωδιν καὶ τοῦ
δευτέρου τμήματος τῆς μέχρι τέλους
διδασκαλίας.**

Τί ἔκαμεν ὁ Ρήγας ἀφοῦ τὰ πάντα ἠτοιμάσθησαν πρὸς ἐπανάστασιν ; Τί δὲ ἔκαμεν, ἵνα ἀνάψῃ εἰς τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ; Εἶπατέ μοι ἐν θούριον ἄσμα τοῦ Ρήγα ; Ποῦ μετέβη ὁ Ρήγας ἐκ Βιέννης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ; Τί ἔπαθεν ἐν Τεργέστη ; Ποῦ καὶ εἰς ποῖον παρεδόθη ; Ποίαν τιμωρίαν ὑπέστησαν ἐν Βελιγραδίῳ ; Ὅποιος ἦτο ὁ θάνατος τοῦ Ρήγα ; Τί ἀνεφώνησεν ἐνῷ ἐφρονεῖτο ; Πῶς ἀντήμειψεν ἡ πατρίς τὰς τόσας θυσίας του.

Ἐν ἀνάγκῃ δύνανται νὰ τὸ διηγηθῶσιν ἐξ ἀρχῆς ὅλον τὸ προσφερθὲν νέον δύο καὶ πλείονες ἐκ τῶν καλλιτέρων μαθητῶν πρὸς τελείαν κατανόησιν, ἵνα μελὴν ἀνεξίτηλον πλέον ἐν τῇ συνειδήσει ὅλων τῶν μαθητῶν.

Στάδιον Βον.

Σύνδεσις.

Συγκεντρωτικαὶ ἐρωτήσεις.

Πρὸς ποῖον σκοπὸν ὁ Ρήγας ἔτρεχεν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ; Πρὸς τίνα σκοπὸν ἔκαμε τὰ βιβλία τὸν χάρτην καὶ τὰ ποιήματα ; Ποῖον ἐλατήριον τὸν ἠνάγκαζε νὰ ὑποστῇ τόσους κόπους ; τόσας θυσίας ; Χάριν τίνος ὑπέστη ἐν Βελιγραδίῳ τὸν μαρτυρικὸν τοῦ θάνατον ; Γνωρίζετε νὰ μοι εἴπητε ἄλλους φιλοπάτριδας ἄνδρας, οἵτινες καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των ἑθυσίασαν χάριν τῆς πατρίδος των ; (Κόδρος, Μελᾶς, Παλαιολόγος.

Ἡ φιλοπατρία ὅλων τῶν μνημονευθέντων ἐνδόξων ἀνδρῶν, οἵτινες καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των ἑθυσίασαν, πρὸς τίνα σκοπὸν ἐπέβλεπε λοιπὸν ; Ἐκαμον καλῶς νὰ θυσιασθῶσι χάριν τῆς πατρίδος των ; Ἡλπίζον καλὸν τι διὰ τὸν ἑαυτῶν των οἱ ἔθνομάρτυρες οὗτοι ; Τί ἐδείξαν λοιπὸν θυσιασθέντες χάριν τῶν ἄλλων ; (αὐταπάρησιν). Ἀποθνήσκοντες οἱ μάρτυρες οὗτοι τοῦ ἔθνους ἦσαν ἐκ τούτου εὐχαριστημένοι ἢ μήπως ἐγόγγυζον κατ' αὐτῆς ; Πῶς ἔμεινε τὸ ὄνομά των διὰ τὴν μεγάλην των φιλοπατρίαν ; Πῶς προφέρομεν τὰ ὀνόματα τῶν ἡρώων τούτων καὶ τί αἰσθανόμεθα ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, ὅταν φέρωμεν ἐν τῇ μνήμῃ τὰ ὀνόματα καὶ τὰς μεγάλας πράξεις αὐτῶν ;

Στάδιον Αον

Καρπός.

1) Ἀγάπα τὴν πατρίδα καὶ μάχου μετ' αὐταπαρνήσεως ὑπὲρ ταύτης.

2) Ὁ θάνατος ὑπὲρ πατρίδος εἶνε ὁ γλυκύτερος καὶ ἐνδοξότερος ὄλων. (Μοιμοποιήσεις αὐτῶν).

Στάδιον Βον

Ἐφαρμογή.

Πῶς ἕκαστος ἀπὸ σᾶς θὰ δείξῃ τὴν φιλοπατρίαν του ; (ὅταν συντρέχῃ τὴν πατρίδα του καθ' ὅλα)· δηλ. καταβαλλῶμεν ἀγογγύστως τοὺς φόρους, ὅπως δι' αὐτῶν ἀνταποκριθῇ ἡ πατρίς εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς, ὅταν ἀγοραζώμεν λαχεῖα τοῦ στόλου, διὰ τῶν χρημάτων τῶν ὁποίων θὰ καταρτίσωμεν ἰσχυρὸν στόλον, ὅταν συνεισφέρωμεν πρὸς περιθάλψιν τῶν παθόντων ἀδελφῶν ἡμῶν Μακεδόνων ὑπὸ τῶν βδελυρῶν κακούργων Βουλγάρων, ὅταν θέτωμεν τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος μας ὑπεράνω τῶν ἀτομικῶν μας συμφερόντων, ὅταν διὰ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντός μας συντελώμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς πατρίδος μας, ὅταν μετὰ πάσης προθυμίας προσερχώμεθα εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ὅταν χάριν τῆς πατρίδος ὑφιστάμεθα ἀγογγύστως τὰς στερήσεις καὶ κακουχίας καὶ τέλος πίπτωμεν ὡς ἥρωες κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς προσφιλοῦς ἡμῶν πατρίδος).

Ἐν Τρικκάλοις τῇ 15 Δεκεμβρίου 1904.

Κ. Χρηστίδης.

Διευθυντῆς Γ'. Δημοτ. σχολῆς Τρικκάλων.
